L-Istorja tas-Sigurtà Soċjali f'Malta

Protezzjoni Soċjali f'Malta

L-iżvilupp tas-servizzi tas-sigurtà soċjali f'Malta jista' jiġi ntraċċat lura għal taħt it-tmexxija tal-Ordni tal-Kavallieri ta' San Ġwann fuq il-gżejjer Maltin. Għalkemm saż-żmien li l-Kavallieri ġew f'Malta fl-1530 evolvew f'ordni militari, bħala ospitaljeri xorta ddedikaw ruħhom għall-kura tal-morda u l-foqra. Minbarra fortifikazzjonijiet difensivi, bnew sptar imdaqqas fil-belt kapitali l-ġdida u kienu impenjati f'għadd ta' entitajiet tal-karità. Kienu involuti attivament f'attivitajiet umanitarji biex jassistu l-foqra fi flus kontanti jew kawżi oħra li jkun jistħoqqilhom.

Iżda, ma kienx qabel is-seklu 19 li l-ewwel benefiċċju soċjali mogħti mill-Istat ġie introdott f'Malta. Dan il-benefiċċju kien f'forma ta' skema ta' pensjoni mnedi fl-1885 għall-membri tal-korp tal-pulizija, u li ftit snin wara, ġie estiż għall-impjegati taċ-ċivil.

Inizjattivi leġiżlattivi

L-ewwel żvilupp fil-qasam tal-politika soċjali seħħ fl-għoxrinijiet bl-għoti ta' awtoregolazzjoni mill-Gvern Ingliż wara l-Ewwel Gwerra Dinjija fl-1921 u t-tbatija soċjoekonomika li seħħet wara. Il-programm leġiżlattiv kien jinkludi l-għoti ta' pensjonijiet lil romol u ltim ta' uffiċjali pubbliċi mejta fl-1927.

Dan ġie segwit mill-ewwel skema ta' assigurazzjoni soċjali sentejn wara, mfassla biex tikkumpensa lill-ħaddiema li sofrew ġrieħi fuq ix-xogħol. Il-benefiċċji ġew iffinanzjati permezz ta' fond regolat mill-Att dwar il-Kumpens tal-Ħaddiema. Il-kontribuzzjonijiet lejn il-fond kienu obbligatorji u maqsuma ugwalment minn min iħaddem, l-impjegati u l-Istat.

It-taqlib politiku u l-bidu tat-Tieni Gwerra Dinjija waqqfu l-programm leġiżlattiv, li, madankollu, reġa' kompla bis-seħħ tal-awtogovernanza fl-1947.

L-ewwel miżura f'Awissu tal-1948 kien l-Att dwar il-Pensjonijiet għax-Xjuħ li pprovda għall-ħlas tal-pensjonijiet lil persuni anzjani li qatt ma kienu ħadmu. B'differenza mill-Att dwar il-Kumpens tal-Ħaddiema, l-iskema ma kinitx iffinanzjata permezz ta' kontribuzzjonijiet, iżda l-applikanti kellhom jgħaddu minn test tal-mezzi finanzjarju. Din kienet segwita ftit tas-snin wara bi skema ta' għajnuna finanzjarja (magħrufa b'mod kollokwali bħala *Relief*) għal familji fil-bżonn li l-kapijiet tagħhom kienu qiegħda.

Sena Kruċjali

L-1956 kienet sena kruċjali għas-sistema tas-sigurtà soċjali bil-promulgazzjoni ta' żewġ liġijiet ewlenin - l-Att dwar l-Assistenza Nazzjonali u l-Att dwar l-Assigurazzjoni Nazzjonali, u l-ħolqien konkorrenti tad-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali. L-għajnuna soċjali u medika ngħatat lil kategoriji differenti ta' persuni vulnerabbli mingħajr ma kellhom għalfejn iħallsu l-ebda kontribuzzjoni. Dawk il-kapijiet tal-familija li kienu bla xogħol, jew qed ifittxu impjieg jew li ma setgħux jaħdmu minħabba mard, ingħataw l-għajnuna soċjali. Jekk il-benefiċjarji kienu qed joqogħdu f'dar mikrija, l-assistenza tagħhom kienet miżjuda b'Benefiċċju tal-Kera.

Persuni li jbatu minn mard kroniku saru intitolati għal assistenza medika, irrispettivament mir-riżorsi finanzjarji tal-familja tagħhom. Il-leġiżlazzjoni introduċiet ukoll kura istituzzjonali bla ħlas għall-anzjani, kura u t-trattament bla ħlas fl-istituzzjonijiet u l-isptarijiet kollha mmexxija mill-Istat.

L-Att dwar il-Kumpens tal-Ħaddiema ġie mħassar u sostitwit b'liġi li tipprovdi għal skema komprensiva ta' assigurazzjoni soċjali ffinanzjata permezz ta' kontribuzzjonijiet imħallsa b'mod obbligatorju mill-impjegati, minn min iħaddem u mill-Istat. L-iskema kopriet firxa wiesgħa ta' benefiċċji, *allowances* u pensjonijiet, minbarra kontinġenzi li jkopru mard, korrimenti/mard relatati max-xogħol, qgħad, romol, ltim u anzjanità.

Sena wara l-Gvern estenda d-dispożizzjonijiet tal-Att dwar il-Pensjonijiet għax-Xjuħ għal persuni neqsin mid-dawl li kellhom 40 sena jew aktar. Fl-1962, l-età sabiex tikkwalifika tnaqqset għal 14-il sena biex tallinjaha mal-età tat-tluq mill-iskola ta' dak iż-żmien.

L-Att dwar l-Assigurazzjoni Nazzjonali ġie emendat fl-1965 biex jinkludi persuni li jaħdmu għal rashom u persuni mhux impjegati, u b'hekk ġab l-iskema applikabbli għal firxa wiesgħa tal-popolazzjoni Maltija. Fl-istess sena l-Pensjoni tal-Invalidità ġiet miżjuda mal-lista tal-miżuri soċjali.

Is-Sebgħinijiet

Matul is-sebgħinijiet ġew varati għadd ta' miżuri soċjali innovattivi. Dawn kienu jinkludu:

- L-eliminazzjoni tad-distinzjoni bejn l-irġiel u n-nisa fir-rigward tal-kontribuzzjonijiet u l-benefiċċji. (1971)
- L-introduzzjoni tal-ħlas ta' Bonus annwali lill-pensjonanti kollha tas-Sigurtà Soċjali u r-benefiċjarji tal-Assistenza Soċjali. (1972)
- It-twaqqif ta' *Allowances* tat-Tfal li minnhom ibbenefikaw eluf ta' familji u tfal. (1974)
- Tnediet Pensjoni tad-Diżabilità mhux kontributorja fl-istess sena. Kopriet wkoll persuni li jbatu minn subnormalità mentali severa jew minn paraliżi ċerebrali. Fis-sena ta' wara l-pensjoni ġiet estiża għal kategoriji oħra ta' persuni b'diżabilità severa
- B'mod sinifikanti, il-Pensjoni ta' Żewġ Terzi daħlet fis-seħħ fl-1979, flimkien ma' skema ta' pensjoni għar-romol ikkalkulata fuq il-qligħ tar-raġel deċedut tagħhom. L-iskemi l-ġodda ġew issupplimentati b'sistema ta' kontribuzzjonijiet riformata applikabbli kemm għal persuni impjegati kif ukoll għal persuni li jaħdmu għal rashom
- Ġiet introdotta ukoll Pensjoni Minima Nazzjonali sabiex tiżgura li persuni li japplikaw għal pensjoni kontributorja ma jaqgħux taħt ċerta rata tal-pensjoni sakemm ikollhom rekord sħiħ tal-kontribuzzjoni għall-kreditu tagħhom

It-Tmeninijiet

Id-deċennju ġie kkaratterizzat mill-approvazzjoni tal-Att dwar is-Sigurtà Soċjali mill-Kamra tad-Deputati biex jinkludi b'mod komprensiv id-dispożizzjonijiet ta' tliet liġijiet separati li jirregolaw il-Pensjonijiet għax-Xjuħ, l-Assistenza Nazzjonali u l-Assigurazzjoni Nazzjonali f'leġiżlazzjoni waħda.

Il-miżuri li saru fis-snin tmenin kienu jinkludu l-introduzzjoni tal-Benefiċċju tal-Maternità għal persuni li jaħdmu għal rashom u għal nisa qiegħda fl-1981. Il-benefiċċju jkopri t-8 ġimgħat qabel il-ħlas u l-ewwel 5 ġimgħat wara t-twelid. Il-Benefiċċju tal-*Leave* tal-Maternità jingħata lil nisa li jagħżlu *leave* tal-maternità permezz ta' min iħaddimhom u jiddeċiedu li jestendu l-ġimgħa tal-maternità tagħhom b'erba' ġimgħat. Ir-rata pagabbli ta' kull ġimgħa hija daqs il-paga minima nazzjonali.

L-Għajnuna Soċjali ġiet estiża fl-1986 għal nisa romol jew mhux miżżewġin li kienu qed jieħdu ħsieb b'mod regolari ta' qarib anzjan jew b'diżabilità.

L-*Allowance* għat-Tfal b'Diżabilità ġiet maħluqa fl-1988. Din titħallas lill-ġenituri ta' tfal b'diżabilità.

Id-Disgħinijiet

F'dan id-deċennju ġew introdotti għadd ta' miżuri soċjali ġodda jew imtejba:

- L-introduzzjoni ta' Pensjoni tar-Romol u *Allowance* Supplimentari ta' Ltim. (1991)
- Persuni mhux miżżewġin jew romol li jieħdu ħsieb ġenitur li juża siġġu tar-roti jew ikkonfinat f'sodda ngħataw Pensjoni tal-*Carers*. (1992)
- *Allowance* Supplimentari bdiet titħallas lil ċittadini lid-dħul finazjarju totali tagħhom waqa' taħt ċertu livell. (1996)
- L-iskema tal-*Allowance* tat-Tfal ġiet riveduta u l-intitolament sar soġġett għal test tal-mezzi tad-dħul dikjarat mill-membri tal-familja. (1996)
- It-tifsira tat-terminu 'Pensjoni tas-Servizz' ġie definit b'mod aktar preċiż. B'riżultat ta' dan, il-pensjoni tas-servizz għall-valutazzjoni tal-pensjoni tas-sigurtà soċjali bdiet tiġi ikkunsidrata biss sakemm ir-rata oriġinali tat-tali pensjoni kienet 'il fuq minn € 466 fis-sena u ma kinitx ġiet kommutata kollha. Jekk dan kien il-każ, il-pensjoni tas-servizz tittieħdet bir-rata oriġinali tagħha, jiġifieri, meta kienet l-ewwel irċevuta mill-pensjonant jew mill-konjuġi fil-każ ta' pensjoni tar-romol. (1997)
- Id-diskriminazzjoni li kienet teżisti s'issa bejn l-irġiel u n-nisa fl-għoti tal-Pensjoni tar-Romol ġiet eliminata. L-emendi stabbilixxew li l-benefiċċji kontributorji kollha applikabbli għal armla kellhom japplikaw għal armel mutatis mutandis. (1998)
- L-emendi neħħew ukoll id-diskriminazzjoni fl-għoti tal-Benefiċċju tal-Mard. S'issa, mara miżżewġa ma kienitx tikkwalifika għar-rata tal-Benefiċċju tal-Mard applikabbli għal raġel miżżewweġ. Bil-miżuri l-ġodda, kemm l-irġiel miżżewġa kif ukoll in-nisa tqiegħdu fuq l-istess livell sakemm il-konjuġi tagħhom ma kienx impjegat bi qligħ
- Fl-istess sena, wara aktar minn erba' deċennji, ir-responsabbiltà tal-ġbir u l-infurzar tal-Kontribuzzjonijiet tas-Sigurtà Soċjali għaddiet mid-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali għad-Dipartiment tat-Taxxi Interni
- Id-deċennju għalaq b'reviżjoni tar-rata tal-Kontribuzzjoni tas-Sigurtà Soċjali għall-impjegati Din żdiedet minn 8.33% għal 10%

Bidu tas-Seklu 21

Sa mill-bidu tas-seklu, l-ħarsien soċjali ġie msaħħaħ bl-attivazzjoni ta' riformi soċjali u titjib tal-benefiċċji mmirati biex iżommu s-sistema tas-sigurtà soċjali aġġornata mal-ħtiġijiet u l-isfidi soċjali li qed jinbidlu.

Barra minn hekk, bid-dħul ta' Malta fl-Unjoni Ewropea (UE) fl-2004, il-benefiċċji soċjali saru disponibbli għaċ-ċittadini kollha minn stati membri oħra tal-UE u reċiprokament Maltin saru eliġibbli għal benefiċċji minn stati oħra tal-UE.

Pensjonijiet

Minħabba l-popolazzjoni f'Malta qed tixjieħ, ingħatat prijorità lil miżuri mfassla biex isaħħu s-sostenibbiltà u l-adegwatezza tal-pensjonijiet.

Ir-riforma bdiet fl-2006 biż-żieda tal-età tal-irtirar minn 61 sena għall-irġiel u 60 sena għan-nisa għal 65 sena għaż-żewġ sessi. Fl-istess ħin il-perjodu kontributorju żdied ukoll għal 40 sena filwaqt li 10 snin wara żdied b'sena oħra għal persuni mwielda wara l-1968.

F'termini ta' sostenibbiltà, mill-2016 il-miżuri adottati ġew iddisinjati primarjament biex jinċentivaw lill-pensjonanti biex jibqgħu attivi fis-suq tax-xogħol lil hinn mill-età statutorja tal-irtirar u biex jiżguraw li, maż-żmien, jinżamm bilanċ ġust bejn il-kontribuzzjonijiet u l-benefiċċji għal ġenerazzjonijiet lli jmiss. Impjegati fis-settur privat li jagħżlu li jibqgħu jaħdmu, issa għandhom l-għażla li jiddifferixxu l-pensjoni tal-irtirar tagħhom. Meta jagħmlu hekk, huma għandhom jiksbu żidiet perċentwali annwali fir-rata tal-pensjoni tagħhom, li jiddependi fuq kemm jibqgħu fl-impjieg (massimu ta' 23% jekk il-pensjoni hija differita għal 4 snin). Fl-2019 l-inċentiv ġie estiż ukoll għall-impjegati fis-settur pubbliku.

F'termini ta' adegwatezza, diversi miżuri ġew implimentati mill-2016 biex jiżdiedu l-pensjonijiet kollha, sabiex itejbu l-livell tal-għajxien tal-anzjani u jnaqqsu r-riskju tal-faqar bħal:

- Ir-rati tal-pensjonijiet żdiedu kollha, kemm għall-pensjonanti kontributorji kif ukoll dawk mhux kontributorji. Ġiet stabbilita wkoll Pensjoni Minima Garantita lil persuni b'rekord kontributorju sħiħ. Żidiet ingħataw fuq bażi pro-rata lil persuni b'kontribuzzjonijiet insuffiċjenti

- Il-livell tal-Pensjoni tal-Età mhux kontributorja li trid tissodisfa t-test tal-mezzi żdiedet ukoll

- Impjegati nisa ngħataw krediti ta' kura biex jikkumpensaw għal perjodi ta' trobbija u kura tat-tfal tagħhom, u b'hekk għenuhom itejbu l-kopertura tal-pensjoni tagħhom

- Krediti simili ġew introdotti għal perjodi fejn persuna tkompli bl-edukazzjoni tagħha. Iktar ma jkunu għoljin il-livelli ta' kisbiet edukattivi, iktar ikunu l-krediti mogħtija

- Is-superstiti li jikkwalifikaw għal pensjoni kontributorja issa huma intitolati għall-ogħla pensjoni sħiħa bejn il-pensjoni tagħhom u l-pensjoni tal-konjuġi deċedut

- Id-differenza bejn is-sessi fil-pensjonijiet ġiet indirizzata billi n-nisa kisbu żidiet fir-rati tal-pensjoni tagħhom

- Persuni f'impjieg mwielda bejn l-1950 u l-1956 u li għandhom Kontribuzzjonijiet tas-Sigurtà Soċjali neqsin, ingħataw l-opportunità li jħallsu massimu ta' ħames snin mill-kontribuzzjonijiet nieqsa tagħhom biex jikkwalifikaw għal pensjoni

- Il-pensjonanti m'għadhomx jiġu intaxxati fuq dħul li jirriżulta minn kwalunkwe tip ta' pensjoni sa massimu stabbilit. Fl-2019 l-eżenzjoni kienet limitata sa massimu ta' €13,434 flimkien ma' €1,000 oħra każ ta' miżżewġin b'komputazzjoni komuni

- Il-massimu ta' dħul minn pensjonijiet ġie rivedut mill-ġdid fl-2020 biex iż-żieda fil-pensjonijiet, inkluż iż-żieda tal-COLA u L-bonus addizzjonali, ma jkunux ntaxxati. Il-massimu fl-2020 huwa ta' €13,798. Barra minn hekk għal koppji b'pensjoni waħda fl-2020 id-dħul ieħor ezentat minn ħlas ta' taxxa żdied għal €2,000 u tela' għal €15,798.

- Il-pensjonanti tas-servizz jibbenefikaw minn dħul ogħla kull sena b'riżultat ta' għotja ta' eżenzjoni ta' €200 fil-pensjoni tas-servizz tagħhom

- Fl-2020 daħlet miżura li tolqot persuni li kien fil-forzi dixxiplinati u meta rtiraw mis-servizz bdew sabu mpjieg ieħor. Bit-tibdil li sar meta dawn il-persuni jilħqu l-età tal-irtirar u ssir l-evalwazzjoni tal-pensjoni kontributorja għall-irtirar, jekk ikun jaqblilhom bdew jitqiesu wkoll is-snin meta kienu fis-servizz qabel irtiraw. B'hekk jistgħu jgawdu minn rata ogħla ta' pensjoni kontributorja għall-irtirar

- Mill-2019, dawk il-pensjonanti tas-servizz li jgħalqu 72 sena, saru eliġibbli għal tnaqqis ta' 75%, minflok 50%, tal-parti kkommutata tal-pensjoni tas-servizz tagħhom għall-iskop tal-pensjoni tas-sigurtà soċjali tagħhom

- Romol ingħataw id-dritt għal pensjoni sħiħa irrispettivament mill-qligħ tagħhom mill-impjieg jew mill-età tat-tfal tagħhom

- Il-kontribuzzjonijiet imħallsa mill-pensjonanti li komplew jaħdmu wara li laħqu l-età tal-pensjoni huma kkunsidrati fil-kalkolu tal-pensjoni tagħhom mill-età ta' 65 sena

Biex issaħħaħ ir-riforma tas-sistema tal-pensjonijiet, tnediet Strateġija għall-Irtirar u l-Kapaċità Finanzjarja. Hija primarjament imfassala biex teduka gruppi vulnerabbli fis-soċjetà dwar kif jiġu bbaġitjati u mmaniġġjati l-flus u tingħata prijorità biex tinkiseb kwalità tal-ħajja aħjar.

Fl-2019 l-applikabilità tal-valutazzjoni tal-pensjoni għal impjegati li bbenefikaw minn skemi ta' irtirar kmieni ġiet estiża għal impjegati li għażlu skemi bħal dawn qabel Jannar 2008. Qabel, l-intitolament għal tali valutazzjoni kien ristrett għal impjegati li rtiraw kmieni wara Jannar 2008.

Ingħatat konċessjoni lil persuni li ħadmu fil-Libja wara Jannar 1990, u li kienu affettwati ħażin minn bidliet fil-ftehim bilaterali dwar is-sigurtà soċjali bejn Malta u l-Libja. Dawn il-persuni setgħu jirregolarizzaw il-pożizzjoni tagħhom billi pprovdew evidenza dokumentata tal-ħlas tal-kontribuzzjonijiet fil-Libja jew billi setgħu jħallsu sa 10 snin ta' kontribuzzjonijiet nieqsa f'Malta.

Miżuri li Jinċentivaw ix-Xogħol flok il-Benefiċċji Soċjali (*Making Work Pay*)

L-pakkett ta' inizjattivi għal suq tax-xogħol attiv ġie varat fl-2015 biex jiġu inċentivati l-benefiċjarji soċjali u nisa biex jidħlu fis-suq tax-xogħol. Il-pakkett jinkludi l-iskema tal-Benefiċċju *In-Work* u t-Tnaqqis tal-Benefiċċji.

L-iskema tal-*In-Work Benefit* hija mmirata biex ittejjeb is-sitwazzjoni ta' familji bi dħul baxx jew medju fejn koppji miżżewġa (it-tnejn jew waħda minnhom) jew ġenituri waħedhom huma impjegati u għandhom tfal dipendenti sal-età 23 ta' sena. Il-benefiċċji huma kkalkulati fuq id-dħul nett mill-impjieg u l-eliġibilità ma taffettwax l-intitolament tal-familji għall-*Allowance* tat-Tfal. Ir-rati pagabbli u l-limiti tad-dħul ġew riveduti u msaħħa fl-2019.

L-iskema tat-Tnaqqis Gradwali tal-Benefiċċji hija mfassla biex tnaqqas il-persuni li jiddependu minn Benefiċċji tal-Qgħad u Soċjali u tipprovdilhom sigurtà akbar meta jidħlu jidħlu fis-suq tax-xogħol. Minbarra li telimina r-riskju ta' persuni li jaqgħu fin-nasba ta' dipendenza, l-inizjattiva twitti t-triq għall-benefiċjarju biex jinvesti f'pensjoni kontributorja futura permezz tal-ħlas tal-Kontribuzzjonijiet tas-Sigurtà Soċjali.

Taħt l-iskema, benefiċjarji jitħallew iżommu parti mill-benefiċċji soċjali tagħhom meta jidħlu fis-suq tax-xogħol. Fl-ewwel sena tagħhom f'impjieg huma jżommu 65% tal-benefiċċju, u 45% u 25% fis-sentejn ta' wara. Matul l-istess perjodu, min iħaddimhom huwa assenjat 25% tal-benefiċċju.

Iż-żewġ skemi kellhom suċċess notevoli fl-inkoraġġiment ta' Persuni, l-aktar ġenituri waħedhom li jirċievu l-Għajnuna Soċjali u tal-Qgħad, biex isibu impjieġ. Flimkien mas-servizz b'xejn għall-Ħarsien tat-Tfal, ikkontribwew biex tiżdied il-parteċipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol.

Persuni b'diżabilità

Anki persuni b'diżabilità sabuha aktar faċli li jsibu xogħol. L-impjieg tagħhom kien iffaċilitat permezz ta' inċentivi fiskali offruti lil min iħaddem u permezz tal-infurzar ta' liġi promulgata fl-1969 biex tirriżerva 2% tal-ħaddiema ta' kumpaniji b'aktar minn 20 impjegat għal persuni b'diżabilità. Fl-istess ħin, persuni b'diżabilità fl-impjieg u li jaqilgħu aktar mill-paga minima ngħataw id-dritt li jżommu l-Pensjoni tad-Diżabilità tagħhom.

Barra minn hekk, il-Pensjoni tad-Diżabilità ġiet riformata, primarjament biex tassisti persuni li minħabba d-diżabilità tagħhom qatt ma setgħu jkunu f'pożizzjoni li jaħdmu bi qligħ u li jkollhom l-opportunità li jissupplimentaw il-pensjoni tagħhom bi dħul minn impjieg. Dawn il-persuni issa huma intitolati għall-ogħla rata ta' *allowance*. Fl-2019 l-*allowance* ġiet miżjuda minn €140 għal €150 fil-ġimgħa, u twitti t-triq għall-istadju li jmiss tar-riforma li tipprevedi l-iffissar tal-*allowance* indaqs mal-Paga Minima Nazzjonali netta. Fil-fatt dan seħħ fl-2020 meta finalment intemmet ir-riforma bil-benefiċċjarji jieħdu żieda ta' €11.40 fil-ġimgħa u l-allowance saret ekwivalenti tal-Paga Minima Nazzjonali netta.

Minbarra l-Indiċi Barthel li japplika għal persuni bi problemi ta' mobbiltà, fl-2019 ġiet introdotta Valutazzjoni tal-Indeboliment biex twessa' il-parametri tal-eliġibbiltà għal forom oħra ta' diżabilità severa.

L-istess riforma neħħiet il-projbizzjoni għal Pensjoni tad-Diżabilità għal persuni li, għalkemm neqsin driegħ jew riġel, ma kinux ikkunsidrati bħala eliġibbli għal-liġi.

Bħala parti mir-riforma fl-Assistenza għal Diżabilità fl-2020 twessgħu l-kriterji mediċi sabiex persuni neqsin mis-smigħ jew li ma jitkellmux meta jagħlqu s-16-il sena jsiru eliġibbli għal dan il-benefiċċju.

Meta persuni b'diżabilità jaslu għal età pensjonabbli jkunu intitolati għal pensjoni ekwivalenti għall-Pensjoni tal-Irtirar mhux kontributorja.

Fl-2020 saret revizzjoni fl-iskema biex persuni b'diżabilità jingħataw għajnuna biex jixtru apparat speċjali għall-użu fil-ħajja tagħhom ta' kuljum. L-massimu tal-għotja. li tingħata skont il-livell ta' diżabilità biex tkopri parti sosstanzjali tal-ħlas tal-VAT, żdied b'€400 għal €1,000.

Anzjani

- Fl-2012 ġiet introdotta Għotja għal Ċittadin Anzjan ta' €300 għal persuni anzjani, li għandhom età ta' 80 sena u aktar, li jibqgħu jgħixu f'darhom jew ma' qraba. L-età ta' eliġibilità tnaqqset is-sena ta' wara għal 75
- Fl-2020 din l-għotja żdiedet b'€50 għal €350 għal dawk fost il-benefiċċjarji fl-età ta' 80 sena u aktar

- Fl-istess sena, għall-ewwel darba din l-għotja bdiet tingħata lil persuni anzjani li minn buthom iħallsu biex jgħixu fi djar residenzjali għall-anzjani

- Għotja annwali titħallas lil persuni li għandhom età ta' bejn 62 u 74 sena u li m'għandhomx
- Kontribuzzjonijiet tas-Sigurtà Soċjali biżżejjed sabiex jikkwalifikaw għall-Pensjon Kontributorja. Eluf ta' persuni, l-aktar nisa miżżewġa, ibbenefikaw mill-bonus li jvarja bejn €150 u €250 skond in-numru ta' kontribuzzjonijiet. (2014 u 2017). Minn Jannar 2019, il-bonus żdied b'€50 għal € 200 u €300 rispettivament

- Mill-2020 persuni li jagħlqu il-75 sena kompew igawdu mill-bonus li jkunu ntitolati għalih, flimkien mal-Għotja għal Ċittadin Anzjan

- Sabiex persuni anzjani jkunu nkoraġġiti jkomplu jgħixu fi djarhom u fil-komunità tagħhom, saret riforma fil-Pensjoni tal-*Carers* u fl-*Allowance* tal-*Carers*. Il-Pensjoni li issa hija magħrufa bħala *Allowance* Miżjuda għall-*Carers,* titħallas lil dawk li il *Carers*, inklużi l-konjuġi, li jieħdu ħsieb persuni b'livell għoli ta' dipendenza. L-*Allowance* tal-*Carers* hija maħsuba għal dawk li jieħdu ħsieb persuni b'livell medju ta' dipendenza. Fiż-żewġ każijiet, ir-rati pagabbli tjiebu konsiderevolment, u t-test tal-mezzi m'għadux applikabbli fl-għoti tal-*Allowance* Miżjuda għall-*Carers*. Jekk benefiċjarju ta' din l-*allowance* miżżewweġ jitlef id-dritt għal intitolament għal benefiċċju soċjali ieħor, *allowance* oħra ta' kull ġimgħa hija permessa lil kull membru ieħor fil-familja. (2017 - 2018)

- L-kundizzjonijiet ġew imsaħħa aktar fl-2019 biex l-applikanti għaż-żewġ *allowances* jiġu eżentati minn test tal-mezzi. Persuni miżżewġin li jgħixu fl-istess dar ma' persuna anzjana saru eliġibbli biex jirċievu l-*Allowance* għall-*Carers* sakemm jilħqu l-età tal-pensjoni

- Persuni anzjani li joqogħdu d-dar u qedgħin fil-lista ta' stennija biex jidħlu f'dar residenzjali jistgħu jagħmlu użu minn sussidju annwali sa massimu ta' €5,200 jekk jagħżlu li jimpjegaw *carer* fid-dar. (2017)

- Koppji miżżewġin u persuni waħedhom, inklużi pensjonanti bi dħul baxx jibbenefikaw minn riforma tal-Assistenza Supplimentari li kienet tinvolvi rati ogħla u ż-żieda fil-limitu tad-dħul għal persuni miżżewġin biex jikkwalifikaw għall-benefiċċju. (2017). Fl-2020 l-*allowance* addizzjonali li titħallas kull sena mal-Għajnuna Supplimentari lil persuni ta' 65 sena u akbar li jkunu f'riskju ta' faqar żdied b'€50 għal €150 fis-sena

Romol

- Romol f'impjieg u li jirċievu pensjoni kontributorja ingħataw id-dritt li jibbenefikaw minn benefiċċji tal-mard. (2018)

- Pensjonanti romol bi tfal taħt l-età ta' 18-il sena huma ntitolati għal *allowance* għal kull wild. Fl-2020 din l-*allowance* saret ta' €10 fil-ġimgħa għal kull wild sew jekk armla jew armel jkunu jaħdmu jew jieqfu mix-xogħol

Familji bit-tfal

- Ir-rata tal-Benefiċċju tal-Maternità żdiedet għall-ekwivalenti tal-Paga Minima Nazzjonali għan-nisa li jaħdmu għal rashom. Id-dritt għall-*Leave* tal-Maternità ġie estiż b'ġimgħatejn oħra għal 18-il ġimgħa. (2013)

- Ġenituri adottivi eliġibbli għall-Benefiċċju tal-*Leave* fuq l-istess linji tal-*Leave* tal-Maternità. (2015)

- Għotja ta' €10,000 introdotta sabiex tgħin ġenituri li jadottaw biex jiġu kopruti spejjeż għall-adozzjoni ta' tfal minn barra l-pajjiż. (2018)

- Ir-rata minima annwali tal-*Allowance* għat-Tfal żdiedet minn €350 għal €450 għal kull wild. Fl-istess waqt, kapijiet tal-familja li għandhom paga minima saru eliġibbli għall-ogħla rata ta'
- *Allowance* tat-Tfal. (2013)

- *Allowances* tat-Tfal li jitħallsu lil familji bi dħul gross annwali ta' inqas minn €20,000 gross (€18,000 nett) fis-sena żdiedu fl-2019. L-ogħla rata pagabbli żdiedet b'€96 għal €1,252. Din kienet l-ewwel żieda mill-2008

- Minn Jannar tal-2020 beda jingħata għall-ewwel darba bonus ta' darba ta' €300 għal kull twelid jew adozzjoni biex tgħin familji fiż-żieda fl-ispejjeż li jkollhom

- Ġenituri li minħabba mard rari li jolqot lill-uliedhom ikollhom jieqfu mix-xogħol biex iduru b'uliedhom mill-2020 bdew jikkwalifikaw għal kontribuzzjonijiet akkreditati tas-sigurtà soċjali biex il-perjodu ta' waqfien mix-xogħol ma jaffettwax ħazin ir-rekord tal-kontribuzzjonijiet. B'hekk meta jilħqu l-età tal-pensjoni jkunu eliġibbli għal pensjoni aħjar

- Ir-rata ta' kull ġimgħa tal-*Foster Care Allowance* żdiedet aktar fl-2010 u fl-2018 biex tilħaq €100 għal kull tifel u tifla

- L-*Allowance* ta' Ltim estiża għal ltim li jaħdmu. (2018)

- L-*Allowance* għat-Tfal b'Diżabilità li titħallas lill-ġenituri ta' tfal li jbatu minn xi forma ta' diżabilità fiżika jew mentali żdiedet fl-2014 minn €16.31 għal €20 fil-ġimgħa. L-*allowance* żdiedet aktar fl-2019 għal €25 fil-ġimgħa

- Ġenituri waħedhom ingħataw l-opportunità li fl-istess ħin jibbenefikaw mill-ħlas ta' Assistenza Soċjali u minn Stipendju meta jibdew studji post-sekondarji. L-ammont pagabbli ta' Assistenza Soċjali u l-istipendju madankollu ma jistgħux jaqbżu l-paga minima nazzjonali. Fl-2019 din il-konċessjoni ġiet estiża għall-benefiċjarji tal-assistenza soċjali li għandhom iktar minn 23 sena li jiddeċiedu li jibdew studji fil-Kulleġġ Malti tal-Arti, Xjenza u Teknoloġija jew fl-Università ta' Malta

Miżuri Oħra

- L-*Allowance* għad-Dipendenti mid-Droga żdiedet darbtejn biex tgħin lil persuni affettwati li jsegwu programm ta' riabilitazzjoni għall-abbuż mid-droga jew mill-alkoħol. (2016 u 2018)

- Fl-2019 persuni li jaħdmu għal rashom ingħataw id-dritt storiku li jirċievu Benefiċċji tal-Qgħad jekk jieqfu mill-attività tagħhom u jibdew jirreġistraw għax-xogħol, b'hekk tqegħidhom fuq l-istess livell bħal persuni impjegati

- Koppji miżżewġin li jbatu minn mard kroniku u li jirċievu l-Assistenza Medika mhux kontributorja saru eliġibbli għal żieda ta' €5.14 fil-ġimgħa fl-2019

- Il-mekkaniżmu tat-test tal-mezzi rriformat biex jinħoloq limitu wieħed għall-Għajnuna mhux Kontributorja kollha, inkluż l-Karta Roża. (2017)

- Eliminazzjoni tad-diskriminazzjoni bejn l-irġiel u n-nisa fir-rati tal-benefiċċji pagabbli taħt l-Att dwar is-Sigurtà Soċjali. (2016)

- L-Att dwar is-Sigurtà Soċjali jipprovdi għall-ħlas ta' Assistenza Medika sakemm il-kap tal-familjja jkun suġġett għal test tal-mezzi. Emenda fil-leġiżlazzjoni fl-2019 tat rikonoxximent bħala kap tal-familja lil ulied li jieħdu ħsieb il-ġenituri tagħhom u li qed jirċevu l-*Allowance* Miżjuda għall-*Carers* jew l-*Allowance* għall-*Carers*, jekk applikaw għal assistenza medika

- Fl-2019 ukoll, il-persuni kollha b'diżordni bipolari, depressjoni bil-psikożi u mard terminali ingħataw id-dritt għall-Assistenza Medika jekk jissodisfaw il-kriterji tat-test tal-mezzi

- Minn Jannar tal-2020 il-kundizzjonijiet tal-Fibromyalgia u ME bdew jiffurmaw parti mill-lista ta' kundizzjonijiet tal-Għajnuna għal Mard mhux kontributorja. B'hekk dawk li minħabba l-kundizzjoni tagħhom ma jistgħux jaħdmu, jekk jissodisfaw it-test tal-mezzi u l-kriterji mediċi ta' eligibiltà jsiru ntitolati għall-għajnuna medika

- Sar tibdil ieħor fl-2020 fil-ħlas tal-Benefiċċju Kontributorju għall-Mard biex jiġu mgħejjuna persuni li jkunu taħt kura medika f'intervalli regolari bħal fil-każ tat-trattament tal-kanċer. Dawn il-persuni saru ntitolati għal ħlas tal-benefiċċju mill-ewwel ġurnata, mit-tieni talba 'l quddiem, u mhux mir-raba' ġurnata kif iseħħ f'każijiet oħra ta' mard

- Persuni severament invalidi li jkollhom il-medja massima ta' kontribuzzjonijiet mill-2020 saru ntitolati għall-istess livell tal-Assistenza Miżjuda għal Diżabilità Severa, li hija ekwivalenti għal Paga Minima Nazzjonali netta, jekk jiġu ċċertifikati mit-tobba fl-ogħla livell ta' indeboliment skont l-Att dwar is-Sigurtà Soċjali. F'każ li persuni ma jkollomx il-medja massima ta' kontribuzzjonijiet jitħallsu pro-rata